

Mihaela Doboș

TEME RECAPITULATIVE

Limba și literatura română

Clasa a V-a

Ediția a II-a

Editura Paralela 45

Lucrarea este elaborată în conformitate cu Programa școlară pentru limba și literatura română, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393/28.02.2017.

Acest auxiliar didactic este avizat pentru utilizarea în unitățile de învățământ prin O.M.E. nr. 4642/18.08.2021.

Redactare: Mihaela Cosma, Ionuț Burcioiu

Tehnoredactare: Mihail Vlad

Pregătire de tipar: Marius Badea

Design copertă: Mirona Pintilie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DOBOȘ, MIHAELA

Teme recapitulative : limba și literatura română : clasa a V-a /

Mihaela Doboș. - Ed. a 2-a. - Pitești : Paralela 45, 2022

ISBN 978-973-47-3677-5

811.135.1

Credite foto

Imaginile a căror sursă nu a fost menționată au fost preluate de pe Shutterstock: pp. 8, 12, 14, 19, 22, 23, 29, 30, 33, 36, 40, 43, 50, 51, 55, 56, 61, 62, 68, 71, 74, 75, 81, 82, 85, 87, 89, 90, 98, 100, 103, 104, 109, 110, 117, 119, 122, 129, 132 și Wikimedia Commons: 14, 45, 63, 112, 124, 131.

Cele două imagini de la pagina 138 sunt publicate cu sprijinul Vladimir Nabokov Estate, prin intermediul The Wylie Agency.

Copyright © Editura Paralela 45, 2022

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

Programa școlară pentru clasa a V-a

(anexa nr. 2 la ordinul nr. 3393/28.02.2017)

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare prin receptarea și producerea textului oral

1.1. Identificarea temei, a unor informații esențiale și de detaliu, a intențiilor de comunicare explicite și/sau a comportamentelor care exprimă emoții din texte narative, monologate sau dialogate

- scrierea unor cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului oral;
- extragerea informațiilor esențiale și de detaliu din diferite texte;
- identificarea stărilor/emoțiilor/sentimentelor emițătorului din diferite texte;
- recunoașterea vorbitorului din diferite înregistrări audio, făcute de elevi, având drept criteriu o idee enunțată anterior de acesta;
- identificarea elementelor nonverbale/paraverbale care facilitează comunicarea, transferându-le în alte situații de comunicare;
- formularea ideilor principale și secundare dintr-un text oral aparținând unui prieten/coleg;
- descoperirea ideilor care pot structura un plan simplu/dezvoltat, prin dialog cu un partener.

1.2. Prezentarea orală, pe baza unor repere date de profesor, a unor informații și a unor idei, exprimând opinii, emoții și sentimente prin participarea la discuții pe teme familiare, de interes sau pornind de la textele ascultate/citite

- exerciții de ordonare cronologică a unor informații și idei dintr-un set de texte cu aceeași temă;
- reformularea unei idei/informații audiate;
- completarea, în dialog cu un partener, a unor enunțuri, pornind de la ideile principale identificate într-un text studiat.

1.3. Identificarea unor elemente paraverbale și nonverbale, în funcție de situația de comunicare

- mimarea unei situații de comunicare;
- completarea unei fișe de evaluare a comportamentului nonverbal pentru participanții la un dialog pe o temă familiară.

1.4. Realizarea unei interacțiuni verbale cu doi interlocutori, folosind strategii simple de ascultare activă și manifestând un comportament comunicativ politicos față de interlocutor(i)

- construirea unei comunicări dialogate folosind formule specifice date;
- exerciții de inițiere, de menținere și de finalizare a unui dialog, cu utilizarea formulelor de prezentare;
- continuarea unui dialog pe o temă dată;
- exerciții de ascultare activă, selectând un enunț/mai multe enunțuri care exprimă o atitudine a unui interlocutor în comunicare;
- exerciții de exprimare orală a ideilor, pornind de la texte citite/auzite;
- completarea unor enunțuri cu elemente care să exprime manifestarea atenției și a empatiei față de interlocutori (de exemplu: formule de adresare, formule de politețe);
- exerciții de construcție a mesajului unei comunicări în funcție de comportamentul diferit al interlocutorilor;
- identificarea punctelor tari și a celor care necesită îmbunătățire în conversațiile cu un prieten/coleg.

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

2.1. Identificarea informațiilor importante din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale

- formularea unor enunțuri în care se solicită scurte informații despre intențiile și despre propriile emoții în diverse situații de comunicare;
- exerciții de lectură predictivă;
- extragerea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text dat;
- imaginarea unei continuări a întâmplărilor narate;
- exerciții ghidate de lectură a imaginii;

2.2. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte diverse

- identificarea cuvintelor-cheie din diferite texte;
- recunoașterea reperelor spațiale și temporale din texte diverse;
- transcrierea unor cuvinte/grupuri de cuvinte ilustrative pentru tema textului dat;
- alcătuirea planului simplu și dezvoltat de idei în funcție de tematica textului și de tipul acestuia;
- exerciții de ordonare cronologică a unor idei dintr-un text dat;
- abordarea într-o discuție a elementelor relevante dintr-un text în scopul înțelegerii acestora;
- exerciții de lectură selectivă pentru desprinderea informațiilor esențiale și de detaliu dintr-un text citit pe baza unui organizator grafic.

2.3. Formularea unui răspuns personal și/sau a unui răspuns creativ pe marginea unor texte de diferite tipuri, pe teme familiare

- reformularea unui mesaj din perspectiva emițător-receptor;
- completarea spațiilor libere dintr-un dialog pe teme familiare.

2.4. Manifestarea interesului și a focalizării atenției în timpul lecturii unor texte pe teme familiare

- reluarea lecturii după criterii date;
- identificarea unei idei în mai multe texte;
- extragerea dintr-un text a elementelor specifice, pentru a susține o opinie referitoare la informația asimilată;
- abordarea unor teme din perspectivă interdisciplinară (literatură - arte plastice - muzică - istorie - geografie - religie - matematică etc.);
- observarea valorii expresive a părților de vorbire din textele abordate.

2.5. Observarea comportamentelor și a atitudinilor de lectură, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

- exerciții de citire fluentă și expresivă a textului scris;
- antrenare în dialoguri simple, pe teme de interes, de tipul „întrebare - răspuns”, pentru a verifica dacă mesajul textului a fost înțeles.

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

3.1. Redactarea unui text scurt pe teme familiare, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate

- realizarea planului unei compuneri, urmând un model dat;
- redactarea unor secvențe de compunere, completând paragrafele după un model de tipul: „La început ... Apoi ... În sfârșit ...”;
- exerciții de exprimare în scris a ideilor, pornind de la texte citite/auzite;
- prezentarea unei scene narative dintr-o creație literară;
- descrierea unui personaj/personă/animal/peisaj, folosind categorii gramaticale și semantice diferite;
- redactarea unei pagini de jurnal în limita a 100 de cuvinte, pornind de la experiențe personale;
- exerciții de redactare a unei compuneri pe o temă dată.

3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text simplu, pe o temă familiară, cu integrarea unor imagini, desene, scheme

- exerciții de asociere corespunzătoare text-imagine/desen, scheme;
- exerciții de repartizare a rolurilor în echipă (editor text, editor imagine, coordonator etc.);
- elaborarea, în echipă/individual, a unei prezentări cu ajutorul noilor tehnologii;
- exerciții de ilustrare a atitudinii/emoției prin folosirea de emoticoane.

3.3. Analizarea constantă a propriului scris/a unor texte diverse din punctul de vedere al corectitudinii, al lizibilității, al coerenței și al clarității

- exerciții de transcriere a unor scurte texte/fragmente;
- exerciții de dictare de scurte texte/de fragmente/autodictare, urmărind utilizarea semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis.

3.4. Observarea atitudinilor manifestate în procesul redactării unui text, identificând aspectele care necesită îmbunătățire

- identificarea atitudinii manifestate de un personaj în procesul redactării unui text, urmărind compararea cu propria atitudine;
- rescrierea unei secvențe dintr-o compunere personală, în urma analizei observațiilor primite, în vederea îmbunătățirii activității specifice de redactare.

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

4.1. Utilizarea achizițiilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă a intențiilor comunicative

- exerciții ludice, tip „telefonul fără fir”, pentru a sesiza distorsiunile care apar în emiterea mesajelor;
- exerciții de completare a cuvintelor într-un text lacunar, pe baza unor criterii date.

4.2. Aplicarea achizițiilor lexicale și semantice de bază, în procesul de înțelegere și de exprimare corectă a intențiilor comunicative

- povestirea unei întâmplări reale/imaginare;
- precizarea sinonimelor, a antonimelor unor cuvinte date;
- identificarea sensurilor cuvintelor în funcție de context;
- exerciții de identificare a cuvintelor dintr-un câmp lexical;
- exerciții de utilizare corectă a normelor gramaticale, fonetice și lexicale în mesaje pe teme de interes, în contexte familiare și nonfamiliare;
- descrierea unui personaj/personoană/animal/peisaj, folosind categorii gramaticale și semantice diferite;
- traduceri literale ale unor unități frazeologice, în scop umoristic.

4.3. Monitorizarea propriei pronunții și scrierii și a pronunției și scrierii celorlalți, valorificând achizițiile fonetice de bază

- exerciții de relaționare a sunetului cu litera și de identificare a rolului semnelor diacritice în rostirea sunetelor specifice limbii române;

- exerciții de scriere, de transcriere și de rescriere corectă a unor texte;

- recitarea unor poezii cu/fără fundal sonor;
- compararea sistemului vocalic al limbii române cu o limbă modernă studiată de elevi în școală.

4.4. Respectarea normelor ortografice și ortoepice în utilizarea structurilor fonetice, lexicale și sintactico-morfologice în interacțiunea verbală

- exerciții de utilizare a semnelor de punctuație și de ortografie, în funcție de intenția de comunicare și de mesajul transmis;
- exerciții de identificare a formei corecte a unor fapte de limbă;
- jocuri de cuvinte/fraze bazate pe confuzii fonetice/lexicale/sintactico-morfologice.

4.5. Utilizarea competenței lingvistice în corelație cu gândirea logică/analogică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

- exerciții de modificare/transformare a unor enunțuri în funcție de deprinderile dobândite;
- exerciții de comparare a mesajelor postate pe forumuri, cu norma limbii române standard.

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

5.1. Asocierea unor experiențe proprii de viață și de lectură cu acelea provenind din alte culturi

- prezentarea unor experiențe similare sau diferite privitoare la viața de familie, la valorile promovate în școală etc., pornind de la tradiții întâlnite în textele orale sau scrise studiate;
- realizarea de proiecte tematice de promovare a unor elemente de cultură locală, regională, națională (itinerarii culturale, hărți culturale etc.);
- identificarea în texte studiate a unor similitudini între culturi diferite.

5.2. Identificarea unor valori culturale promovate în textele autorilor români din diferite perioade istorice

- discutarea unor tipare culturale identificate în texte literare/non-literare românești și din alte culturi;
- exerciții de identificare a unui set de convenții și valori recunoscute social și cultural;
- realizarea documentării pe baza unor articole din presă și a unor articole din cărți, reviste sau website-uri, privind cartea tipărită de-a lungul timpului.

Conținuturi

Tema generală: EU ȘI UNIVERSUL MEU FAMILIAR

Domenii de conținut	Conținuturi
COMUNICARE ORALĂ	<ul style="list-style-type: none">- Roluri în comunicare: vorbitor, ascultător- Reguli de acces la cuvânt (întreruperi, suprapuneri, luarea/predarea cuvântului, așteptarea rândului la cuvânt)- Unitățile comunicării: actele de limbaj (<i>a afirma, a întreba, a solicita, a recomanda, a promite, a felicita, a declara</i> etc.); perechile de adiacență: întrebare-răspuns, invitație – acceptarea/refuzarea invitației, reproș – acceptarea/refuzul reproșului, a face un compliment – a răspunde la un compliment etc.)- Elemente paraverbale (intensitate vocală, intonație, tempoul vorbirii) și nonverbale (mimică, poziții corporale, contact vizual). Elementele nonverbale și paraverbale ca mărci ale personalității individului- Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: cuvinte-cheie, idei principale, temă, informații generale și de detaliu- Strategii de ascultare activă: ascultarea atentă a interlocutorului fără a-l întrerupe, reținerea corectă a informațiilor, întrebări de clarificare, reformularea unui pasaj, confirmarea prin mijloace nonverbale sau paraverbale a atenției acordate interlocutorului- Atitudini comunicative: atenție, empatie- Exprimarea adecvată a emoțiilor

Domenii de conținut	Conținuturi
LECTURĂ	<ul style="list-style-type: none"> - Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ, descriptiv, explicativ <ul style="list-style-type: none"> • Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă • Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei • Textul narativ <ul style="list-style-type: none"> ▪ Narativul literar. Acțiune, personaj, timp, spațiu ▪ Narativul nonliterar. Acțiune, participanți, timp, spațiu ▪ Narativul în texte multimodale (text și imagine – banda desenată) • Textul descriptiv (literar/nonliterar) • Textul explicativ (<i>aplicativ</i>) - Strategii de comprehensiune: inferențe simple (relații cauză-efect, problemă-soluție etc.), predicții, împărtășirea impresiilor de lectură - Strategii de interpretare: răspuns afectiv, discutarea mesajului/mesajelor textului, interpretarea limbajului figurat (personificarea, comparația) - Interese și atitudini față de lectură
REDACTARE	<ul style="list-style-type: none"> - Etapele scrierii: generarea ideilor, planificare, scriere <ol style="list-style-type: none"> a) descoperirea unor subiecte din universul familiar b) restrângerea unor teme la aspecte particulare c) încadrarea în subiect - Prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină; inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme - Planul simplu de idei. Planul dezvoltat de idei - Părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe - Stil: corectitudine gramaticală, respectarea normelor ortografice și de punctuație
ELEMENTE DE CONSTRUCȚIE A COMUNICĂRII	<p>Gramatică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Enunțul. Punctuația enunțului - Enunțuri asertive, interogative, exclamative, imperative - Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată - Propoziția afirmativă. Propoziția negativă - Predicatul verbal - Subiectul exprimat (simplu și multiplu). Acordul subiectului cu predicatul - Atributul - Verbul (flexiunea verbului în raport cu numărul, persoana, modul și timpul). Moduri verbale: indicativul și imperativul. Timpurile modului indicativ. Timpuri simple și compuse. Structura timpurilor compuse: verbe auxiliare (<i>a fi, a avea, a vrea</i>) și forme verbale nepersonale (infinitivul, participiul) - Substantivul: genul, numărul. Tipuri de substantive: comun, propriu. Categoria determinării: articolul (hotărât, nehotărât). Posibilități combinatorii ale substantivului (substantiv+ atribut). Prepoziția - Pronumele. Tipuri de pronume: pronumele personal, de politețe (flexiunea pronumelui personal în raport cu persoana, numărul, genul) - Adjectivul. Gradele de comparație. Articolul demonstrativ. Acordul adjectivului cu substantivul - Numeralul. Tipuri de numeral (cardinal, ordinal). Aspecte normative <p>Ortoepie și ortografie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alfabetul limbii române. Ordonarea cuvintelor după criteriul alfabetic. Dicționarul. Articolul de dicționar - Tipuri de sunete. Vocală. Consoană. Semivocală - Corespondența sunet-literă - Silaba - Accentul (<i>aplicativ</i>). <p>Vocabular</p> <ul style="list-style-type: none"> - Cuvântul, unitate de bază a vocabularului - Cuvântul și contextul; forma și sensul cuvintelor - Categoriile semantice: sinonime, antonime - Câmpul lexical <p>Variație stilistică</p> <ul style="list-style-type: none"> - Limba standard. Normă și abatere - Istoria cuvintelor – variații ale formei și ale sensului în timp
ELEMENTE DE INTERCULTURALITATE	<ul style="list-style-type: none"> - Identitate personală – identitate națională – diversitate culturală și lingvistică - Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală - Modele comportamentale în legende greco-romane

Arată-ne cine ești!

I. Exerciții de sistematizare și consolidare

Să citim cu atenție textul!

Era o dimineată de noiembrie rece și cenușie și ploaia cu găleata. Picăturile se prelingeau pe fereastră și peste literele întortocheate. Tot ce se putea zări prin geam era doar un zid pătat de ploaie pe partea opusă a străzii.

Dintr-odată ușa fu deschisă atât de violent, că micuțul ciorchine de clopoței de alamă atârnat deasupra ei se porni să sune cu zgomot și nu se mai liniști multă vreme.

Făptașul zarvei era un băiețel gras, de vreo zece sau unsprezece ani. Părul castaniu-închis îi atârna ud peste față, haina îi era leoarcă de ploaie și picura, iar peste umăr purta un ghiozdan prins de o curea. Băiețelul era cam palid și gâfâia, dar, spre deosebire de graba de care dăduse dovadă până atunci, rămase acum încremenit în pragul ușii deschise.

În fața lui se afla o încăpere lungă și îngustă, ce se pierdea spre fund în semiîntuneric. De-a lungul pereților până sus la tavan erau rafturi înșesate cu cărți de toate mărimile și de toate formele. Pe podea se îngrămădeau maldăre de tomuri uriașe, iar pe câteva mese se înălțau stive de cărți mai mici, legate în piele și cu cotorul auriu. Din spatele unui zid de cărți înalt cât un stat de om, în celălalt capăt al încăperii, se zărea lumina unei lămpi. Iar printre razele ei se ridica din când în când câte un rotocol de fum, se dilata și apoi se topea mai sus în întuneric. Semăna cu semnalele prin care indienii își transmiteau veștile de pe un munte pe altul. Era limpede că acolo ședea cineva, și într-adevăr băiatul auzi acum un glas spunându-i destul de răstit de după zidul de cărți:

— N-aveți decât să vă mirați stând înăuntru sau afară, dar închideți ușa. Trage.

Băiatul ascultă și închise ușa încetișor. Apoi se apropie de zidul de cărți și privi cu băgare de seamă în spatele lui. Într-un fotoliu înalt din piele roasă ședea un bărbat îndesat și greoi. Era îmbrăcat în haine negre mototolite, uzate și parcă prăfuite. A avea o chelie mare și doar peste urechi i se zbârlea câte un smoc de peri albi. Fața îi era roșie și-ți amintea de un buldog rău. Pe nasul borcănat purta ochelari mici cu ramă de aur. Omul mai fuma și o lulea curbată, care-i atârna din colțul gurii, astfel că toată gura i se strâmbase într-o parte. Pe genunchi ținea o carte pe care probabil tocmai o citea, căci, închizând-o, își lăsase arătătorul gros al mâinii stângi între paginile ei – oarecum în chip de semn de carte.

Acum își scoase ochelarii cu dreapta și îl examină pe băiețelul gras care stătea în fața lui cu hainele picurând; uitându-se la el, își miji ochii, ceea ce îl făcea să semene și mai tare cu un câine ce vrea să muște. Apoi continuă:

I. Exerciții de sistematizare și consolidare

Să citim cu atenție textul!

Spectacolul se încheiase, însă copilul nu se îndura să plece, se apropiase binișor de mica scenă pe care scamatorul zăbovea. Punea pe rând în sacul fermecat bagheta argintie din care mai-nainte scosese o eșarfă purpurie, apoi pachetul magic cu cărți de joc care, la o fluturare-a mâinii, se prefăcea în rotocol de fum, cutia mov de unde el ivise întâi un porumbel, apoi un iepuraș, iar la sfârșit o mică dansatoare. Lumea din jur se tot rărise, atrasă de miremele îmbietoare venind de la tarabele cu bunătăți multicolore ale atât de așteptatului Târg de Rusalii. În clipa când bătrânul se pregătea să-și scoată mantia lucitoare, copilul spuse încet, mai mult ca pentru sine:

— Aș vrea și eu să-ntreb ceva...

Deși vorbise doar în șoaptă, pe zgomotul de fond tot mai năvalnic, ca prin minune scamatorul îl auzi și se întoarse către el c-un zâmbet:

— Ochi și urechi sunt numai pentru tine. Ce-ți dorești?

Copilul bâigui c-un nod în gât:

— Mi-ar trebui numaidecât un prieten... însă un prieten nevăzut, pe care numai eu să-l știu și să îl chem când mă simt singur.

Bătrânul îl privi cu luare-aminte. Apoi își ridică jobenul de pe scaun, îl clătină ușor în aer și scoase dinăuntru un abur subțirel, puțin albastru. Îl apucă-ntre degete cu grijă și i-l dădu copilului în mână.

— E mult mai mult decât visezi ce-ți dau acum, zise cu glas de taină scamatorul, pentru că poate lua orice înfățișare, nu doar de om, ci chiar de râu, de vânt, de arbore sau floare, iar uneori de pasăre ori găză.

— Și după ce l-aș recunoaște? se înfioră copilul, cu sufletul la gură.

— Nu ai decât să îl întrebi în gând: *ești tu?* și el îți va răspunde tot așa.

— Ce bine! se însenină copilul, dar imediat îl încolți iar teama, căci aburul se risipise și-avea din nou aceeași mână goală.

— Nu te neliniști că nu-l mai vezi, grăi bătrânul. Nu ți-ai dori un prieten știut numai de tine? Ai vrea să te întrebe toată lumea de ce ții între degete un abur, iar dacă spui ori taci chitic, s-ajungi în paza unui doctor?

— Așa e! tresări copilul. Nu trebuie să dăm de bănuț.

— Du-te cu inima ușoară, căci ai ales din toate câte am cel mai bun dar.

- De ce-i atât de bun? îl iscodi copilul.
- Pentru că e un dar de viață lungă, mai spuse enigmatic scamatorul.

Pe când mergea pe drumul către casă, visând la vorbele ciudatului bătrân, zări în luminișul dintre arbori o fetiță care ținea de-o parte cu o mână un cerc mai mare decât ea.

— Vino să mă ajuți! strigă fetița îndemnându-l.

Copilul se uită la ea cu o emoție pe care n-o simțise niciodată.

Ești tu? o întrebă în gând.

Eu sunt! răspuse ea numaidecât în sinea lui.

— Ce vrei să-mi ceri? o cercetă cu-nsuflețire.

— Să sprijini cercul de cealaltă parte, ca să pot trece dincolo, îi explică nerăbdătoare.

Părul ei brun-roșcat îi strălucea pe umeri asemenea unei coame de mânz gata de fugă. Copilul apucă din stânga cercul, prin care ea ieși ca printr-o poartă, făcându-se deodată nevăzută. Apoi și cercul dispăru pe nesimțite. În preajmă se-auzeau deja zvonuri de pași, iar glasurile celor ce se-ntorceau din Târg îl ajungeau iute din urmă.

— Pe unde-ai zăbovit până acum? îl luă la rost bunica de-ndată ce băiatul ajunse în grădină.

El nu zise nimic, da-n ochii lui crescuse o lumină care îl bucura din cap până-n picioare. Bunica se-nmuie:

— Hai, vino, să îți dau o turtă dulce de poveste.

Copilul se trezi ca dintr-o vrajă și începu s-alerge spre verandă. Întreaga casă mirosea a scorțișoară și coptură. Pe când gusta din bunătățile bunicii, care-l privea cu duioșie, mai furișă în buzunar o bucățică. Știa el bine pentru cine.

(Monica Pillat, *Semnul de taină*, în vol. *Prietenii noștri imaginari*)

► A. Să înțelegem textul!

Răspunde în enunțuri la următoarele întrebări legate de fragmentul citat:

a. Unde și când își susținuse scamatorul spectacolul?

.....

.....

.....

b. De unde scoate scamatorul aburul subțirel oferit copilului?

.....

.....

.....

c. Ce alte înfățișări poate lua aburul, în afară de aceea umană?

.....

.....

.....

d. De ce darul primit de copil este considerat de scamator cel mai bun dintre toate?

.....

.....

.....

e. Pentru cine crezi că „mai furișă în buzunar o bucățică” băiețelul?

.....

.....

.....

► **B. Să explorăm textul!**

a. Enumeră patru elemente din „recuzita” magicianului care se regăsesc atât în text, cât și în imaginea asociată acestuia.

.....

.....

b. Precizează două timpuri verbale care predomină în narațiune și ilustrează-le prin câte patru exemple.

.....

.....

c. Indică două dintre etapele acțiunii/momentele subiectului regăsite în fragmentul dat.

.....

.....

d. Formulează două idei secundare din textul dat.

.....

.....

e. Numește o emoție/o stare sufletească a copilului care reiese din secvența: *El nu zise nimic, da-n ochii lui crescuse o lumină care îl bucura din cap până-n picioare.*

.....

.....

f. Transcrie, din următoarea secvență, cuvintele/structurile care indică succesiunea acțiunilor magicianului: *Punea pe rând în sacul fermecat bagheta argintie din care mai-nainte scosese o eșarfă purpurie, apoi pachetul magic cu cărți de joc care, la o fluturare-a mâinii, se prefăcea în rotocol de fum, cutia mov de unde el ivise întâi un porumbel, apoi un iepuraș, iar la sfârșit o mică dansatoare.*

.....

.....

► **C. Vocabular, variație stilistică, forme corecte**

a. Scrie antonime pentru cuvintele subliniate în enunțul: *Spectacolul se încheiase, însă copilul nu se îndura să plece, se apropiase binișor de mica scenă pe care scamatorul zăbovea.*

.....

.....

.....

.....

.....

b. Gândește-te la experiența trăită de personajul-copil din textul dat și enumeră șase cuvinte din câmpul lexical al *emoțiilor/al sentimentelor* care i s-ar potrivi.

.....

c. Transcrie, din următoarea secvență, două cuvinte folosite cu sens propriu, respectiv două cu sens figurat:

El nu zise nimic, da-n ochii lui crescuse o lumină care îl bucura din cap până-n picioare. Bunica se-nmuie.

.....

d. Scrie sinonime pentru sensul din text al cuvintelor/structurilor subliniate:

În preajmă se-auzeau deja zvonuri de pași, iar glasurile celor ce se-ntorceau din Târg îl ajungeau iute din urmă.

.....

e. Subliniază varianta corectă:

Copilul se gândea să nu fie urmărit de *blesteme/blestemuri*.

Fiindcă i s-au înnodat *șireții/șireturile*, băiatul s-a împiedicat.

► **D. Ortografie, ortoepie, punctuație**

a. Ordonează după criteriul alfabetic următoarele substantive din text: *bunătăți, bunică, buzunar, bucățică, baghetă, bătrânul, băiat*.

.....

b. Precizează rolul semnelor de punctuație din enunțul:

— *Vino să mă ajuți! strigă fetița îndemnându-l.*

.....

c. Subliniază silaba accentuată din cuvintele: *dansatoare, miresmele, îmbietoare, mantia*.

.....

d. Precizează numărul de silabe din enunțul:

Aș vrea și eu să-ntreb ceva.

.....

.....

e. Transcrie grupurile de sunete din secvența:

În preajmă se-auzeau deja zvonuri de pași.

.....

.....

► **E. Gramatică**

a. Transcrie un adjectiv variabil și un adjectiv invariabil din enunțul:

Părul ei brun-roșcat îi strălucea pe umeri asemenea unei coame de mînz gata de fugă.

.....

.....

b. Rescrie următorul enunț, trecând verbele la timpul perfect compus:

Copilul se uită la ea cu o emoție pe care n-o simțise niciodată.

.....

.....

c. Scrie timpul verbelor din enunțul:

El nu zise nimic, da-n ochii lui crescuse o lumină care îl bucura din cap până-n picioare.

.....

.....

d. Indică gradele de comparație ale adjectivelor din enunțul:

Pe când mergea pe drumul către casă, visând la vorbele ciudatului bătrîn, zări în luminișul dintre arbori o fetiță care ținea de-o parte cu o mână un cerc mai mare decât ea.

.....

.....

e. Precizează funcția sintactică și valoarea morfologică pentru cuvintele subliniate în enunțul:

Părul ei brun-roșcat îi strălucea pe umeri asemenea unei coame de mînz gata de fugă.

.....

.....

.....

f. Transcrie un enunț asertiv, un enunț interogativ și un enunț imperativ din textul dat.

.....

.....

.....

CUPRINS

Cuvânt-înainte	3
Programa școlară pentru clasa a V-a	5
Tema 1: Arată-ne cine ești!	
I. Exerciții de sistematizare și consolidare	8
II. Evaluarea competențelor	13
Test 1 – Receptarea textului scris	13
Test 2 – Limbă și comunicare	17
Test 3 – Redactarea textului scris	19
Test 4 – Comunicarea orală	21
Tema 2: Scamatorii	
I. Exerciții de sistematizare și consolidare	23
II. Evaluarea competențelor	29
Test 5 – Receptarea textului scris	29
Test 6 – Limbă și comunicare	32
Test 7 – Redactarea textului scris	35
Test 8 – Comunicarea orală	36
Tema 3: Tărâmurile imaginației	
I. Exerciții de sistematizare și consolidare	37
II. Evaluarea competențelor	42
Test 9 – Receptarea textului scris	42
Test 10 – Limbă și comunicare	45
Test 11 – Redactarea textului scris	47
Test 12 – Comunicarea orală	50
Tema 4: În familia mea	
I. Exerciții de sistematizare și consolidare	51
II. Evaluarea competențelor	55
Test 13 – Receptarea textului scris	55
Test 14 – Limbă și comunicare	58
Test 15 – Redactarea textului scris	60
Test 16 – Comunicarea orală	62
Tema 5: Descopăr lumea jucându-mă	
I. Exerciții de sistematizare și consolidare	63
II. Evaluarea competențelor	68
Test 17 – Receptarea textului scris	68
Test 18 – Limbă și comunicare	71
Test 19 – Redactarea textului scris	73
Test 20 – Comunicarea orală	75
Tema 6: Tu ești modelul meu!	
I. Exerciții de sistematizare și consolidare	76
II. Evaluarea competențelor	81
Test 21 – Receptarea textului scris	81
Test 22 – Limbă și comunicare	84
Test 23 – Redactarea textului scris	87
Test 24 – Comunicarea orală	89

Tema 7: Darul prieteniei

I. Exerciții de sistematizare și consolidare	90
II. Evaluarea competențelor	95
Test 25 – Receptarea textului scris	95
Test 26 – Limbă și comunicare	98
Test 27 – Redactarea textului scris	100
Test 28 – Comunicarea orală	102

Tema 8: Mireasma sărbătorii

I. Exerciții de sistematizare și consolidare	104
II. Evaluarea competențelor	109
Test 29 – Receptarea textului scris	109
Test 30 – Limbă și comunicare	112
Test 31 – Redactarea textului scris	115
Test 32 – Comunicarea orală	117

Tema 9: Drumuri către carte

I. Exerciții de sistematizare și consolidare	119
II. Evaluarea competențelor	124
Test 33 – Receptarea textului scris	124
Test 34 – Limbă și comunicare	127
Test 35 – Redactarea textului scris	129
Test 36 – Comunicarea orală	131

Tema 10: Tu cum vezi natura?

I. Exerciții de sistematizare și consolidare	132
II. Evaluarea competențelor	137
Test 37 – Receptarea textului scris	137
Test 38 – Limbă și comunicare	141
Test 39 – Redactarea textului scris	143
Test 40 – Comunicarea orală	144

SOLUȚII ȘI SUGESTII DE RĂSPUNS	147
---	------------